

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAMA ȘCOLARĂ PENTRU CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI

ISTORIA LITERATURII CREȘTINE

(curriculum diferențiat)

CLASELE A XI-A – A XII-A

Filiera vocațională

Profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română)

Specializarea: Teologie romano-catolică

Aprobat prin ordin al ministrului

Nr. 5705/ 21.11.2006

NOTA DE PREZENTARE

Disciplina *Istoria literaturii creștine* se studiază în cadrul curriculumului diferențiat pentru clasele a XI-a – a XII-a, ciclul superior al liceului, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română), specializarea teologie romano-catolică, fiindu-i alocată câte 1 oră/săptămână în fiecare din cei doi ani de studiu.

Istoria literaturii creștine este o disciplină de cultură generală și teologică largă, importantă pentru studiul celorlalte discipline teologice (*Studiul biblic, Spiritualitate, Catehism, Istoria Bisericii*), cu care se află în interdependență și pe care le completează, contribuind la aprofundarea și o sistematizarea cunoștințelor dobândite la aceste discipline. De asemenea, este importantă și pentru studiul altor discipline umaniste, ca *Limba latină, Literatură universală, Limba și literatura română* etc.

Fundamentul literaturii creștine este Sfânta Scriptură, care se oglindește în operele tuturor scriitorilor ecleziastici de mai târziu. O pondere importantă în cadrul studiului *Istoriei literaturii creștine* revine literaturii patristice de limbă latină și greacă din primele veacuri ale creștinismului. Acestea îi urmează literatura creștină din Evul Mediu și Renaștere, până la literatura contemporană (ce culminează cu documentele Conciliului II Vatican), făcându-se referiri succinte și la literatura religioasă de limbă română din prezent. Astfel, s-a avut în vedere ca, în cei doi ani de liceu, elevii să-și construiască o imagine de ansamblu asupra evoluției literaturii creștine, să-și explice diferitele fenomene și curente literare în evoluția lor, văzute în strânsă legătură cu anumite perioade din istoria Bisericii.

Programa școlară de *Istoria literaturii creștine* este structurată pe următoarele componente:

- competențe generale, definite ca ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi care se formează pe întreaga durată a ciclului superior al liceului;
- valori și atitudini promovate, prin învățarea disciplinei, pe întreg parcursul ciclului superior al liceului;
- competențe specifice asociate cu conținuturile învățării, proiectate distinct – pentru clasa a XI-a și pentru clasa a XII-a;
- lista unităților de conținut, prezentată distinct – pentru clasa a XI-a și pentru clasa a XII-a;
- sugestii metodologice;
- recomandări bibliografice pentru lectura suplimentară.

COMPETENȚE GENERALE

1. Prezentarea textelor din istoria literaturii creștine, cu un rol important în înțelegerea ideilor și a concepțiilor teologice
2. Interpretarea corectă și în context istoric a textelor și a limbajului teologic
3. Comentarea unor texte literare, utilizând cunoștințele dobândite la alte discipline teologice
4. Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

VALORI ȘI ATITUDINI

- Conștientizarea rolului studierii Istoriei literaturii creștine pentru viața personală și a comunității
- Susținerea progresului spiritual prin parcurgerea textelor religioase
- Stimularea interesului pentru aprofundarea cunoștințelor religioase
- Cultivarea gustului pentru lectura spirituală

CLASA A XI-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. *Prezentarea textelor din istoria literaturii creștine, cu un rol important în înțelegerea ideilor și a concepțiilor teologice*

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Analizarea textelor din literatura patristică caree au dus la fundamentarea și aprofundarea concepțiilor teologice	- Atanasie de Alexandria - Vasile cel Mare - Grigore din Nazians
1.2. Identificarea principalelor învățături creștine din texte reprezentative pentru literatura religioasă	- Grigore de Nyssa - Augustin - Leon cel Mare

2. *Interpretarea corectă și în context istoric a textelor și a limbajului teologic*

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Interpretarea din punct de vedere creștin a unor texte din perioada părinților apostolici	- Didache - Păstorul lui Hermas
2.2. Stabilirea de comparații între semnificațiile originare și cele actuale ale unor termeni religioși din textele studiate	- Epistola către Diognet

3. *Comentarea unor texte literare, utilizând cunoștințele dobândite la alte discipline teologice*

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Comentarea unor texte poetice din primele veacuri, utilizând cunoștințele teologice asimilate	- Efreem Sirul - Ambroziu din Milano - Prudentius
3.2. Analizarea unor texte în proză din primele veacuri, utilizând cunoștințele teologice asimilate	- Clement Romanul - Ignațiu din Antiohia - Iustin - Irineu - Ciprian - Clement Alexandrinul

4. *Corelarea cunoștințelor religioase despre Istoria literaturii creștine cu cele dobândite la alte discipline de învățământ*

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Identificarea în textele de literatură creștină a învățăturilor dobândite la alte discipline teologice	- Origene - Tertulian - Ciril din Ierusalim - Ioan Crisostomul - Ieronim - Grigore cel Mare - Benedict - Ioan Damaschin

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

- Noțiuni preliminare. Definiție. Obiect. Structură
- Literatura din perioada patristică
 - Perioada Părinților apostolici
 - Didahe
 - Clement Romanul
 - Ignațiu din Antiohia
 - Păstorul lui Hermas
 - Epistola către Diognet
 - Scriitorii creștini până la Conciliul din Niceea
 - Iustin
 - Irineu
 - Tertulian
 - Ciprian
 - Clement Alexandrinul
 - Origene
 - Epoca de aur a literaturii patristice
 - Atanasiu de Alexandria
 - Vasile cel Mare
 - Grigore din Nazians
 - Grigore de Nyssa
 - Efrem Sirul
 - Ciril din Ierusalim
 - Ioan Crisostomul
 - Ambroziu din Milano
 - Prudentius
 - Ieronim
 - Augustin
 - Leon cel Mare
 - Benedict
 - Grigore cel Mare
 - Ioan Damaschin

CLASA A XII-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. *Prezentarea textelor din istoria literaturii creștine, cu un rol important în înțelegerea ideilor și a concepțiilor teologice*

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Analizarea textelor din literatura creștină care au susținut ideile ordinelor mendicante	- Bonaventura - Toma de Aquino - Francisc de Assisi - Dominic - Ecaterina de Siena
1.2. Prezentarea unor texte din literatura creștină care au avut rol de continuare a ideilor teologice din operele Sfinților Părinți ai Bisericii	- Anzelm de Canterbury - Bernard

2. *Interpretarea corectă și în context istoric a textelor și a limbajului teologic*

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Interpretarea din punct de vedere creștin a textelor de după Reforma tridentină, ținând cont de contextul istoric specific	- Ignațiu de Loyola - Tereza de Avila - Ioan al Crucii - Francisc de Sales - Mistica renană - Tereza a Pruncului Isus - Charles de Foucauld
2.2. Stabilirea de comparații între semnificațiile originare și cele actuale ale unor termeni religioși din textele studiate	- Paul Claudel - Andre Frossard - Paul al VI-lea - Ioan Paul al II-lea

3. *Comentarea unor texte literare, utilizând cunoștințele dobândite la alte discipline teologice*

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Dezbaterea unor texte din literatura creștină, folosind cunoștințele dobândite la Catehism și la Istoria Bisericii	- Documentele Conciliului Vatican II - Pagini din literatura creștină de limbă română

4. *Corelarea cunoștințelor religioase despre Istoria literaturii creștine cu cele dobândite la alte discipline de învățământ*

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Stabilirea de corelații între idei teologice din literatura creștină și cele dobândite la alte discipline de învățământ	- Paul Claudel - Andre Frossard - Paul al VI-lea - Ioan Paul al II-lea

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

- Continuatorii Sfinților Părinți
 - Anzelm de Canterbury
 - Bernard
- Scriitori ai ordinelor mendicante
 - Bonaventura
 - Toma de Aquino
 - Francisc de Assisi
 - Dominic
 - Ecaterina de Siena
- Personalități de după Reforma tridentină
 - Ignățiu de Loyola
 - Tereza de Avila
 - Ioan al Crucii
 - Francisc de Sales
 - Mistica renană
 - Tereza a Pruncului Isus
 - Charles de Foucauld
- Literatura creștină contemporană
 - Paul Claudel
 - Andre Frossard
 - Paul al VI-lea
 - Ioan Paul al II-lea
- Documentele Conciliului Vatican II
- Pagini din literatura creștină de limbă română

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară pentru disciplina *Istoria literaturii creștine*, pentru clasele a XI-a și a XII-a, ciclul superior al liceului, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română), specializarea teologie romano-catolică, a urmărit deplasarea accentului de pe conținuturi pe competențe, asigurându-se astfel o perspectivă nouă asupra domeniului teologic și asupra demersului didactic. Competențele specifice au fost corelate cu unitățile de conținut, avându-se în vedere posibilitatea ca o competență specifică să poată fi realizată prin una sau prin mai multe unități de conținut. Acest curriculum oferă un cadru flexibil, care permite profesorilor să-și desfășoare activitatea adecvată unei diversități de situații concrete, alegându-și textele din autorii indicați de programă și alocând numărul de ore în funcție de valoarea mesajului prezentat.

Modul în care este concepută programa școlară pentru *Istoria literaturii creștine* răspunde atât necesității familiarizării elevilor cu operele celor mai importanți scriitori creștini (în special cei din perioada patristică), precum și necesității clarificării și aprofundării unor cunoștințe dobândite la Catehism și Istoria Bisericii, precum și la alte discipline, umaniste, teologice sau neteologice (Spiritualitate, Studiu biblic, Limba latină, Limba greacă, Literatură universală, Istoria, Filozofia etc.). În acest sens, profesorul va trebui să acorde atenție permanentă aspectului interdisciplinarității în activitatea de predare.

Studiul acestei discipline școlare își propune să contribuie în mod activ la formarea unor competențe, valori și atitudini care, la rândul lor, să conducă la dezvoltarea culturii religioase și a celei generale a elevului, la formarea personalității și a profilului său spiritual.

Activitățile propuse trebuie să antreneze în egală măsură ambii parteneri ai procesului educațional: elevul și profesorul. Profesorului îi revine rolul de călăuză pentru înțelegerea diferitelor texte literare, pentru explicarea și integrarea acestora în ansamblul operei autorului și a autorului în contextul epocii sale, pentru interpretarea adecvată a textelor, pe baza Sfintei Scripturi, în lumina învățaturii Bisericii. Elevului îi revine sarcina de a lectura întreaga bibliografie recomandată de profesor, de a învăța prin cooperare, precum și de a realiza transferul învățării la o varietate de niveluri: de la un set de concepte la altul, de la o disciplină la alta, de la un an școlar la altul, din cadrul școlii în viața personală.

În parcurgerea temelor prevăzute de programele școlare se va apela atât la metodele didactice tradiționale (expunerea, prelegerea, explicația), precum și la metode moderne (studiul de caz, dezbateră, procesul literar, dramatizarea, portofoliul). Totodată, utilizarea investigației ca demers didactic favorizează exersarea tehnicilor de muncă intelectuală și metoda învățării prin descoperire. Integrarea noilor tehnologii informatice în procesul de predare-învățare (inclusiv utilizarea prezentărilor PowerPoint atât de către profesor cât și de către elevi, utilizarea și analizarea informațiilor preluate de pe Internet) este, de asemenea, de o mare importanță.

RECOMANDĂRI BIBLIOGRAFICE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

1. Bota, I., *Patrologia*, Ed. Viața Creștină, Cluj-Napoca, 2002.
2. Bujor, I. I., Chiriac, Fr., *Scriitori bisericești latini, Antologie pentru Seminariile și Facultățile teologice*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2005.
3. Hamman, A., *Les peres de l'Eglise*, Desclee de Brower, Bourges, 1977 (Traducerea în limba română de Lupu Ștefan, *Părinții Bisericii*, Editura Sapiientia, Iași, 2005).
4. Moreschini, C., Norelli, E., *Storia della letteratura cristiana antica greca e latina, I, Da Paolo all'eta costantiniana*, Editrice Morcelliana, 1995 (Traducerea în limba română de Hanibal Stănciulescu și Gabriela Sauciuc, *Istoria literaturii creștine vechi grecești și latine, I, de la Apostolul Pavel la Constantin cel Mare*, Polirom, 2001).
5. Moreschini, C., Norelli, E., *Storia della letteratura cristiana antica greca e latina, II/1, Da Paolo all'eta costantiniana*, Editrice Morcelliana, 1996 (Traducerea în limba română de Elena Caraboi, Doina Cernica, Emanuela Stoleriu și Dana Zămosteanu, *Istoria literaturii creștine vechi grecești și latine, II/1, de la Apostolul Pavel la Constantin cel Mare*, Polirom, 2004).
6. Moreschini, C., Norelli, E., *Storia della letteratura cristiana antica greca e latina, II/2, Da Paolo all'eta costantiniana*, Editrice Morcelliana, 1996 (Traducerea în limba română de Hanibal Stănciulescu, *Istoria literaturii creștine vechi grecești și latine, II/2, de la Apostolul Pavel la Constantin cel Mare*, Polirom, 2004).
7. Pelikan, J., *The Christian Tradition. A History of the Development of Doctrine. 1 The Emergence of the Catholic Tradition (100-600)*, The University of Chicago (Traducerea în limba română de Silvia Palade, *Tradiția creștină. O istorie a dezvoltării doctrinei. 1 Nașterea tradiției universale (100-600)*, Ed. Polirom, Iași, 2004).
8. Pelikan, J., *The Christian Tradition. A History of the Development of Doctrine. 2 The Spirit of Eastern Christendom (600-1700)*. The University of Chicago, 1974 (Traducerea în limba română de Pr. Prof. Nicolai Buga, *Tradiția creștină. O istorie a dezvoltării doctrinei. 2 Spiritul creștinătății răsăritene*, Ed. Polirom, Iași, 2005).
9. Scourneac, M., *Deux mille ans d'Eglise par les textes*, Les Editions Ouvrieres, Paris, 1999.
10. *** *Conciliul Ecumenic Vatican II*, Ed. ARCB, București, 1990.